

Informatiebulletin 'Stad en Ambt Doesborgh' nr. 123, juni 2017

Alle correspondentie: Postbus 1, 6980 AA Doesburg - of E-mail: info@deroodetooren.nl

Stad en Ambt Doesborgh: historische vereniging voor Doesburg, Angerlo, Bingerden, Giesbeek, Lathum, Bahr, Bevermeer, Voor-Drempt, Achter-Drempt, Hoog-Keppel, Laag-Keppel, Hummelo en Eldrik

Donderdag 8 juni 2017:

**LEZING 'HET HOF TE DIEREN
EN ANDERE GELDERSE BEZITTINGEN VAN TWICKEL'**

Donderdag 15 juni 2017:

**EXTRA AVOND VOOR ONZE LEDEN
PRESENTATIE
VAN 'HET OUDE GASTHUISBOEK VAN DOESBURG, 1437-1654'**

Zaterdag 24 juni

VESTINGWANDELING HOGE LINIE

Zaterdag 1 juli:

EXCURSIE NAAR HET 'HOF TE DIEREN'

*Donderdag 8 juni a.s. bijzondere lezing in Het Meulenhuis, Bergstraat 48,
Doesburg, aanvang 20.00 uur (zaal open 19.30 uur).*

HET HOF TE DIEREN EN ANDERE GELDERSE BEZITTINGEN VAN TWICKEL

*door Aafke Brunt (archivaris van Stichting Twickel)
en Wilke Schoemaker (beheerder Gelderse bezittingen Twickel)*

De vroegste vermelding van Dieren, toen het Hof in zijn latere vorm nog niet bestond, stamt uit 838 als Theothorne. Adela van Hamaland en haar tweede echtgenoot graaf Balderik hadden hier rond het jaar 1000 bezittingen. Keizer Frederik I van Hohenstaufen schonk het goed in 1168 aan Engelbert I van Berg. In 1647 kocht Willem II van Oranje het goed van de Duitse Orde, dat in 1249 hier een Commanderie gevestigd had. Vervolgens liet Stadhouder-koning Willem III het middeleeuwse huis tussen 1679 en 1684 verbouwen tot zijn favoriete jachtslot dat bekend werd als Hof te Dieren. Er kwam ook een formele mathematisch aangelegde tuin met terrassen, vijvers, grotten en fonteinen. De Oranjes lieten een uitgestrekte wildbaan afrasteren die verschillende bossen van de

Aankomst van Willem III bij het jachtslot Hof te Dieren, 1691 door Romeyn de Hooghe

Veluwezoom omvatte. Als gevolg van krijgshandelingen bij de opmars van het Franse leger in 1795 brandde het huis volledig af. Omstreeks 1820 werd op dezelfde plek een nieuw landhuis gebouwd. Dat gebeurde in opdracht van Marie Cornélie, gravin van Wassenaer Obdam. Het had een paleisachtige allure.

Sinds 1820 is het 1000 hectare grote landgoed nauw verbonden met bezittingen van het geslacht Twickel. Het park rondom het landhuis werd in Engelse landschapsstijl aangelegd naar een ontwerp van landschapsarchitect J.D. Zocher jr. In 1877 bracht Eduard Petzold er enige veranderingen in aan.

Het 19e-eeuwse huis werd vernield tijdens de Tweede Wereldoorlog, in 1965 werd de ruïne tenslotte gesloopt. In het park van het verdwenen huis staat de vroegere tuinmanswoning, een ontwerp in cottagestijl van de Engelse architect Weatherley en gebouwd in 1903. Bijzonder is de tuinmuur uit 1885 om het park. Deze muur is voorzien van een spouw die zonnewarmte vasthoudt zodat het leifruit beter kan gedijen. Er zijn buizen gevonden waarmee waarschijnlijk zelfs warme lucht in de muur gepompt kon worden, mogelijk werd de muur kunstmatig opgewarmd bij dreigende nachtvorst. Een deel van het 1000 hectare grote gebied wordt sinds 2004 als wijngaard gebruikt.

Donderdag 8 juni a.s. bijzondere lezing in Het Meulenhuis, Bergstraat 48, Doesburg, aanvang 20.00 uur (zaal open 19.30 uur).

HET HOF TE DIEREN
EN ANDERE GELDERSE BEZITTINGEN VAN TWICKEL
Leden gratis toegang, niet-leden Euro 5,00 p.p.

Zaterdag 1 juli:

WANDELING OP HET HOF TE DIEREN

o.l.v. Wilke Schoemaker, beheerder van de Stichting Twickel in Gelderland, vertrek om 13.30 uur vanaf parkeerplaats De Bleek te Doesburg.

Hof te Dieren ligt in het overgangsgebied tussen de Veluwe en het IJsseldal, aan de zuidkant van het dorp Dieren. Het landgoed was in de zeventiende en achttiende eeuw één van de voornaamste bezittingen van de koninklijke familie. Uit heel Europa kwamen vorsten en hoogwaardigheidsbekleders naar het zomerverblijf. Het Hof te Dieren vormde het decor van overvloedige diners, feesten en jachtpartijen.

We wandelen door het negentiende-eeuwse landschapspark dat de kern van het landgoed vormt. Het park rondom het landhuis werd destijds in Engelse landschapsstijl aangelegd naar een ontwerp van landschapsarchitect J.D. Zocher jr. In 1877 bracht Eduard Petzold er enige veranderingen in aan.

Tijdens de excursie worden uitgebreid de historische details van de oorspronkelijke aanleg bekeken en wordt er ruim aandacht besteed aan het herstel en beheer in deze tijd. We passeren en bespreken een aantal gebouwen in het park waaron-

der de oorspronkelijke oranjerie. Natuurlijk is er veel aandacht voor de huidige aanleg, met bijzondere bomen en prachtige vijverpartijen.

De Stichting Twickel is reeds vele jaren bezig om het park, dat jaren geleden helemaal was dichtgegroeid, weer een prachtig en oorspronkelijk aanzien te geven. Recent werd de complete ommuring van het gebied gerestaureerd!

Zaterdag 1 juli:

WANDELING OP HET HOF TE DIEREN

*o.l.v. Wilke Schoemaker, beheerder van de Stichting Twickel in Gelderland,
vertrek om 13.30 uur vanaf parkeerplaats De Bleek te Doesburg.*

Leden gratis toegang, niet-leden Euro 5,00 p.p.

GASTHEER / GASTVROUW IN DE ROODE TOOREN

In de afgelopen periode hebben we helaas van enkele museumvrijwilligers afscheid moeten nemen. Dat betekent dat onze vaste kern van vrijwilligers voor de taak gastheer/gastvrouw danig kleiner is geworden en dus erg nodig uitbreiding behoeft. Heeft u hiervoor belangstelling en natuurlijk tijd, dan nodigen wij u van harte uit contact op te nemen met onze bestuursleden Francien Mulder (0313-632085) of Rinus Rabeling (0313-472968).

Zij zullen u graag informeren over de inhoud en activiteiten in ons museum. Uiteraard wordt u uitgebreid ingewerkt en wordt iedere vrijwilliger ingezet op basis van beschikbare tijd.

EXTRA LEDENBIJEENKOMST

Op donderdag 15 juni a.s. bijzondere bijeenkomst in de Gasthuiskerk, Gasthuisstraat 41 (ingang Paardenmarkt), Doesburg, aanvang 20.00 uur.

PRESENTATIE VAN HET OUDE GASTHUISBOEK VAN DOESBURG, 1437-1654

In 2008 werd het Besluitenboek van het Gasthuis in Doesburg 1655-1761 door onze Archiefwerkgroep gepresenteerd. Hierna hebben de leden vele jaren gewerkt aan de veel oudere voorganger over de jaren 1437-1654. De opzet van deze uitgave is vergelijkbaar met die van het jongere gasthuisboek, maar wijkt daar op een aantal punten van af.

Bij beide boeken bestond het belangrijkste deel van het voorbereidende werk uit het ontcijferen en transcriberen, letterlijk overtypen, van het handschrift uit vroeger eeuwen, wat soms bepaald niet makkelijk was. Het resultaat van dat werk, de transcriptie, is overigens niet in het Besluitenboek 1655-1761 opgenomen en komt ook nu niet in het te publiceren boek. In 2008 stond die op een CD die werd bijgesloten en nu komt de transcriptie – het gaat om ongeveer 520 bladzijden – op de website van Stad en Ambt Doesborgh/De Roode Tooren en te zijner tijd ook op de nieuwe website van het Streekarchief De Liemers en Doesburg te staan. Bovendien zal in het stadsarchief ook een getypte versie geraadpleegd kunnen worden.

Nieuw is dat de werkgroep dit keer korte samenvattingen heeft gemaakt van de vaak op zichzelf niet makkelijk te begrijpen teksten uit het handschrift. Om te bereiken dat de lezer van het gepubliceerde boek zelf kan zien wat er in het handschrift staat zijn die samenvattingen in het boek opgenomen. Het maken van de samenvattingen, die de kern van dit boek vormen, was geen eenvoudige opgave, alleen al door de nogal chaotische manier waarop het handschrift is samengesteld. Niet alleen zijn de teksten lang niet allemaal chronologisch achter elkaar gezet, maar soms zijn delen van één tekst zelfs op verschillende plaatsen terechtgekomen. Waarschijnlijk is dat gebeurd bij het inbinden, dat enige keren is herhaald. De nieuwe uitgave komt in zoverre met de vorige overeen dat ook deze begint met inleidingen over een aantal onderwerpen die in het boek aan de orde komen. In de eerste plaats is dat een inleiding over de, zoals gezegd nogal ongeordende, samenstelling van het oude Gasthuisboek. Daarna komen inleidingen over de inhoud. Naast 'zorgcontracten' over de opname van personen in het Gasthuis bevat het handschrift voornamelijk aantekeningen over de verpachting en verhuur van gasthuisbezittingen. Er zijn dan ook inleidingen opgenomen over de manieren waarop de pacht- en huurcontracten tot stand kwamen en hun inhoud, naast een inleiding over de zorg in het Gasthuis. Maar ook een inleiding over de invloed van oorlogsomstandigheden op die beide onderwerpen ontbreekt niet: Doesburg en omgeving werden in deze eeuwen vrijwel onafgebroken geteisterd door oorlogsgeweld en dat ging niet ongemerkt aan het Gasthuis voorbij.

Er zijn ook weer inleidingen over de in het boek gebruikte munten en maten en

gewichten, maar nu is er ook een over de datumaanduidingen en oude straatnamen (met bijbehorende plattegrond). Ook bevat het boek een vrijwel complete lijst van de gasthuismeesters vanaf het begin tot 1668.

Verrassend voor de werkgroep waren de drie zg. dijkboeken die midden in het handschrift zijn ingebonden, als een soort 'Fremdkörper'. Deze teksten uit omstreeks 1450 betreffen de onderhoudsplichten van grondeigenaren ten aanzien van de Baarbroekse en Drempterdiijk en de Angerlose wetering. Hierin is aangevend hoe die onderhoudsplichten werden omgeslagen over (de eigenaren van) de percelen binnen hun gebied, het huidige Angerlo en Drempt met omgeving. Deze teksten, die ongeveer 50 bladzijden handschrift beslaan, hebben niets met het Gasthuis te maken. Dat zij in het Gasthuisboek zijn terechtgekomen is waarschijnlijk te verklaren doordat een of meer gasthuismeesters toen tevens dijkgraaf waren. Natuurlijk is er ook een inleiding over deze dijkboeken.

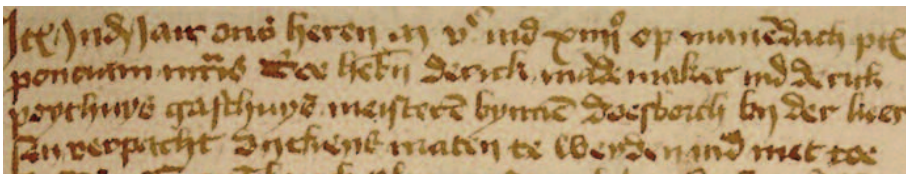
Het boek wordt besloten met registers, zowel een op persoonsnamen als een op perceels- en boerderijnamen. Een bijzonderheid bij het register van perceels- en boerderijnamen is dat nu op een bijbehorend kaartje de ligging van e.e.a. zoveel mogelijk is gereconstrueerd. Dat is interessant bij nu nog bestaande boerderijnamen, maar ook waar die intussen verdwenen zijn. Beide registers en het kaartje zijn bovendien handig voor wie belang stelt in de geschiedenis van de omgeving van Doesburg of op zoek is naar voorouders.

De uitgave van dit Oude Gasthuisboek, zeker in combinatie met het jongere, biedt niet alleen een nieuwe blik op de geschiedenis van het Doesburgse Gasthuis, maar ook op die van Doesburg en omgeving in het algemeen, in een periode waarover betrekkelijk weinig bekend is.

De uitgave van 'Het Oude Gasthuisboek van Doesburg, 1437-1654' werd financieel mogelijk gemaakt door de Gestichten van Weldadigheid te Doesburg.

Voor deze avond, waarvoor alle leden van harte worden uitgenodigd, is het volgende programma samengesteld:

- 20.00 uur Ontvangst met koffie in de foyer
- 20.20 uur Opening in de kerkzaal door Rinus Rabeling
- 20.25 uur Algemene inleiding door werkgroepvoorzitter Ton Pos
- 20.35 uur Inleiding door werkgroep lid Margreet Frankot over de zorg in het gasthuis in die tijd
- 20.45 uur Inleiding door werkgroep lid Carl König over de invloed van de oorlogshandelingen op het gasthuis
- 20.55 uur Presentatie en aanbieding van de eerste exemplaren van het boek
- 21.05 uur Uitnodiging voor een drankje en het in ontvangst nemen van de ledenexemplaren, middels de hierbij ingesloten bon, in de foyer.

SPECIALE BON VOOR GRATIS BOEK VOOR ALLE LEDEN !

Op de vorige pagina's hebben we u geïnformeerd en uitgenodigd voor de presentatie van 'Het Oude Gasthuisboek van Doesburg, 1437-1654'.

Naast de realisering van deze uitgave zijn we ook zeer verheugd dat we alle leden een exemplaar van dit boek kunnen aanbieden. Bij dit Bulletin is een bon gevoegd waarmee u tegen inlevering een exemplaar in ontvangst kunt nemen. Dit kan aan het eind van de presentatie op 15 juni a.s. of vanaf vrijdag 16 juni (tijdens openingsuren) in Streekmuseum De Roode Tooren.

Wil men het boek per post ontvangen dan kan dat door Euro 5,00 voor portokosten over te maken op IBAN nummer NL27 RABO 0315 0385 94 onder vermelding van Gasthuisboek. Het boek wordt dan binnen enkele dagen toegezonden. De verkoopprijs voor het boek bedraagt Euro 15,00.

DE IJSSEL, DE MOOISTE RIVIER VAN NEDERLAND

expositie in Streekmuseum De Roode Tooren vanaf 23 juni a.s.

Er wordt met name aandacht besteed aan het Gelderse deel, vanaf het begin bij IJsseloord/Westervoort tot ongeveer Zutphen. Uiteraard zal de nadruk liggen op Doesburg en haar directe omgeving.

De tentoonstelling geeft middels diverse thema's interessante informatie over de rivier. De aspecten die o.a. aan bod komen zijn natuurlijk het ontstaan van de huidige rivier en haar geschiedenis, historische kaarten en prenten uit de 16-19e eeuw, de rivier als handelsrivier met name in de tijd van de Hanze, de scheepvaart en riviervisserij, bruggen en veren met speciale aandacht voor de laatste schipbrug van Nederland bij Doesburg, de IJssel als strijdtoneel. Ook wordt aandacht besteed aan de vele steenfabrieken langs de rivier in deze regio; de oudste vermeldingen zelfs al in de 14e eeuw. Vele eeuwen is de rivier een inspiratiebron geweest voor schilders en schrijvers. Ook de natuur in de uiterwaarden komt aan bod met o.a. de ganzenopvang in de Fraterwaard. De bezoekers kunnen genieten van indrukwekkende filmbeelden van de rivier vanuit de lucht.

SPECIALE AANBIEDING IMPOSSANTE BOEKEN (2 DELEN)

De 1256 pagina's tellende uitgave 'Van rollende rad'ren en dampend gespan' (twee delen), door oud-stadsarchivaris Jan van Petersen is het resultaat van jarenlang archiefonderzoek en behandelt de geschiedenis van het wegverkeer in Doesburg en een groot deel van Oost-Gelderland (en daarbuiten) in de periode 1795-1900.

De winkelprijs bedraagt normaal Euro 90,00, maar in het museum hebben we op dit moment voor beide delen samen een speciale aanbieding voor Euro 35,00!

VRIENDEN VAN DE ROODE TOOREN

De minimum bijdrage per jaar hiervoor is Euro 50,-. Onderstaand onze 'Vrienden':

- Warenhuis Staarink	Markt 7	Doesburg
- ARCX Monumentenzorg	Bergstraat 41	Doesburg
- Monumentenvereniging 15 april 1945	Koepoortstraat 20	Doesburg
- Doesburgsche Mosterdfabriek	Boekholtstraat 22	Doesburg
- Stadsbierhuys De Waag	Koepoortstraat 2	Doesburg
- Coffee Fresh Westhoff bv	Rijksweg 20a	Drempt
- Hubo Bouwmarkt	Verhuellweg 1b	Doesburg
- Autorijschool Wim Steintjes	Dreef 34	Drempt
- Glasatelier Jevaba	Meipoortstraat 23	Doesburg
- BMV Advies	Innovatieweg 13c	Doetinchem
- Restaurant De Liefde	Ph. Gastelaarsstraat 5a	Doesburg
- Restaurant De Bonte Hond	Roggestraat 8	Doesburg
- Garage Schel BV	De Koppeling 1	Angerlo
- JRS Bedrijfsupport	Rietmaat 36	Doesburg
- LekkerszenZo	Kerkstraat 6	Doesburg
- Chinees Restaurant Xiang Man	Meipoortstraat 54	Doesburg
- Café Du Midi	Meipoortstraat 1	Doesburg
- Heel Metaal BV	Edisonstraat 28	Doetinchem
- Timmer- en aannemersbedrijf De Vries bv	Zelhemseweg 14	Hummelo
- Revelman Woonkunst	Grutstraat 41-47	Doetinchem
- Hillenaar Optiek	Kerkstraat 21	Doesburg
- Rootz Hair and Care	Kerkstraat 12	Doesburg
- Youprinting.nl	Edisonstraat 60	Doetinchem
- Viking Adventure Sports	Meipoortstraat 55	Doesburg
- Robaard Interieurbouw	Doormansingel 16	Doesburg
- Diabola	Gildeweg 20	Drempt
- Etos Doesburg	Meipoortstraat 11a	Doesburg
- Hoog&Kamp Makelaars	Kerkstraat 31	Doesburg
- Sonneveld Rijwielen	Gasthuisstraat 20	Doesburg
- Kunstburg Artsupplies Art & Gifts	Kerkstraat 34	Doesburg
- Doesburgkunst.nl	Burg, Nahuysingel 34	Doesburg
- Guido J. Hengeveld Schilderijenrestaurateur	Kerkstraat 29	Doesburg
- Zilvermederij Blok	Roggestraat 12	Doesburg
- Te Lindert Notaris	Kraakselaan 5a	Doesburg
- Cafeteria Reinders	Kraakselaan 61-63	Doesburg
- J.W.J. Derksen v.o.f.	Verhuellweg 29	Doesburg
- Intec Specialistische Reiniging bv	Leigraafseweg 25	Doesburg
- Wijnkoperij Van Ditmars	Gasthuisstraat 10	Doesburg

schilderijenrestaurateur
Guido J. Hengeveld

